

KÖZGAZDÁSZ SZEMMEL

Mindenki tudja, hogy országunk alapanyagokban rendkívül szegény. Ennek közgazdasági s egyáltalában az egész ipari struktúrára gyakorolt hatását sokoldalú elemzések támasztják alá. Mindezekből logikusan következik: népgazdaságunkban elsőrendű érdek, hogy a szűkös rendelkezésre álló alapanyagforrásainkat megfelelően, gazdaságilag és egyéb adottságainkból származó előnyöinket a lehető legteljesebb mértékben alkalmazzuk ki. Az új gazdasági mechanizmus egyes intézkedései képesen nehéz helyzetbe került hazai kenderrost termelés esetében, ugyancsak szükséges lenne az összes komponensek gondos mérlegelése és egybevetése, mivel

hazai kenderrost termelésünk valóban nehézségekkel küzd. Ennek első jelei abban mutatkoznak meg, hogy az 1968. évre tervezett vetésterület az előző évhez képest mintegy 30 százalékkal csökkent. Ezen túlmenően a kenderrostot jelentős összegű termelési adó terheli, amely a termelés visszafogására ösztönöz. Ugyanakkor a fonodai és szövödei hasznosítás területén indokolatlanul emeli a termékek hazai és

Saját hazájában nem lehet „próféta” a kender

konjunkturalis dollár árat vetették alapul a belföldi árak megállapításánál. Ilyen módon az történt, hogy saját rostexportunkkal drágítottuk a belföldi kenderrost és a belőle készült cikkek árait.

A kendertermesztésben hazánkat az európai országok közül csupán a Szovjetunió és Jugoszlávia előzi meg. Ezek közül kizárólag a jugoszláv kenderipar jelent

versenyt a nyugati piacokon. Bár az utóbbi időben számolni kell a lengyel, a csehszlovák és a bolgár rostipar előretöréseivel is. Ez utóbbiak egyébként azt is jelentik, hogy a túlzottan magas megállapított dollárárak hosszú távon egyébként sem tarthatók, az említett országok konkurenciája miatt. Ebből kiindulva helyes lenne az árakat revízió alá vonni.

Népgazdasági érdek

Ha tehát a kérdésre választ kívánok adni, azt kell mondanom, hogy tulajdonképpen alapvető gazdasági érdekek nem indokolják a kenderrost-termelés visszafogását a következők miatt:

1. A kenderkór magas dollár hozama mindenképpen indokolja az eddigi vetésterületek fenntartását, amely mintegy 30-40 ezer hold között mozoghat, a mindenkori szükségletek függvényében;

2. Még akkor is érdemes termelni, ha a hazai textilipar az összes kenderkórt nem tudja feldolgozni. Versenyképesek vagyunk a nemzetközi piacon, s következtetésképpen még árengedmények számításba vétele mellett is lényegesen magasabb hozam mutatkozik, mint a többi mezőgazdasági termékénél;

3. A belföldi ár alacsonyabb megvonásával lényegesen javulnak a kenderrostból készített textiliák exportálási feltételei, amely önmagában véve is figyelemre méltó dolog, tekintettel arra, hogy a magyar textilipar általában rosszabb feltételek mellett realizálja a külföldi devizákat, mint a kendercikkek. Kedvező árfekvés esetén ez további rentábilis devizaszerezési lehetőséget biztosítana, s amellett fellendíthetné a kenderfonó- és szövőipart.

Az előbbieken elmondottak arra mutatnak rá, hogy a rostárak kialakításánál egy helyes elv merev alkalmazása gyakorlatilag nehézségeket teremtetett a kenderből készült textiliák bel- és külföldi árai vonatkozásában. Ez azt jelenti, hogy ha szem előtt tartjuk azt az alapelvet, miszerint az egyes termékek árának a társadalom számára szükséges munkát kell tükröztetni, nyilvánvaló, hogy a kender esetében a magas ár nem felel meg ennek a követelménynek. Azaz, az árak több társadalomilag szükséges munkát tükröztetnek, mint amennyi a tényleges ráfordítás. Ezt egyértelműen mutatja az a körülmény, hogy a Rostkikészítő Vállalat minden tonna kenderrost után 3450 Ft termelési adót köteles megfizetni. Ez évi 21-22 tonna termelést alapul véve 72-75 millió forint befizetést jelent a költségvetésbe. A rostfeldatást és -kikészítést követően a költségvetés jelentős bevételhez jut, s ezzel mintegy megdrágítja a további feldolgozást. Ez még akkor is helytelen, ha számításba vesszük, hogy a kenderrel általában egy tekintet alá vett lenposztok esetében mintegy évi 40 millió forint dotáció szükséges (5500 Ft/tonna). Mivel az előbbiekből már kitűnik, hogy a kender és a len ebből a szempontból egyáltalán nem azonos és ezek párhuzamba állítása, azaz az egyik többelhozamából a másik dotációjának kiegyenlítése, gazdaságilag még akkor sem indokolt, ha egy vállalatnál belül történik, miután a két rostnövény termesztési feltételei

Lakásmanipuláció – hatósági segédlettel?

„Atadnám Szeged, Bécsi körút 8-16. D. lépcsőház, III. emelet 14. szám alatti másfél szobás szövetkezeti lakásom” — hirdette Lázár László. At is adta, mégpedig felárral, spekulációs nyereséggel — állapította meg a rendőrségi nyomozás. Lázárék pedig alig rendezkedtek be az új lakásban, amelyre annak idején igényjogosultságuk szolgált. Az adás-vétel — az induló alappal együtt — 18 ezer 587 forintot fizettek be az OTP-nek. Az összkomfortos másfél szobás lakás teljes értéke 167 ezer 900 forint. Havi 205 forintos törlesztéssel maradt tehát 89 ezer 433 forint adósságuk, amelytől meg akartak szabadulni, mégpedig olyan módon, hogy a kecske is jól lakjon és a káposzta is megmaradjon.

gedi Kerületi Tanácsok V. B. Lakás- és Helyiséggazdálkodási Osztályának előadója, Farkas Mihályt. Korábban neki is főnöke volt Boros Tibor, aki a Lázár-féle szövetkezeti lakásra megszerezte vállalatától a javaslatot munkatársa, Juhász részére. Az üzembem pedig tudták, hogy Juhászéknak saját házingatlanuk van, amelyben laktak is. A következő lépés: Borost ügyfélfogadási időn kívül fogadta Farkas, aki az adás-vételi szerződésre saját kezű szobás lakás teljes értéke 167 ezer 900 forint. Havi 205 forintos törlesztéssel maradt tehát 89 ezer 433 forint adósságuk, amelytől meg akartak szabadulni, mégpedig olyan módon, hogy a kecske is jól lakjon és a káposzta is megmaradjon.

A „rászorult” vevő

A vásárló, Juhász V. Sándor, aki a Szeged, Dorozsmai út 14. szám alatti házingatlan tulajdonosa volt addig, vállalta Lázárék feltételeit. 85 ezer forintot kért és kaptak Lázárék a lakásukért, és az OTP-vel szemben fennálló tartozásukat, a 89 ezer 433 forint törlesztését is az új lakóra testálták. Az alkat követően Lázáréknak 5 ezer forint foglalatot adott Juhász. Ebből a pénzből azonnal lefoglaltak Szőregen egy házingatlant. S mit tett Juhász V. Sándor? Azon melegeben eladta a Dorozsmai út 14. szám alatti házingatlant 80 ezer forint készpénzért. Kozma Györgyöt együttesen kereste fel Juhász V. Sándor és Boros Tibor.

Jogsértés

1967. június 20-ig kormányrendelet írta elő: szövetkezeti lakások elidegenítése akként történhet, hogy az érintett lakásszövetkezetek igazgatósága el elővásárlási jogával. A lakásszövetkezeteket összefogó és irányító városi tanács építési osztályát pedig felkéri az újabb szövetkezeti tag kijelölésére. Ezt a szerepet újabban a Szeged m. j. városi tanács vb építési és közlekedési osztályától a Lakás- és Helyiséggazdálkodási Osztály vette át. Itt kellett volna kijelölni a szövetkezeti lakásra soros igényjogosultat azok közül, akiket mint igénylőket nyilvántartottak. Csakhogy a Bécsi körúti lakásszövetkezet elnökét, Kozma Györgyöt együttesen kereste fel Juhász V. Sándor és Boros Tibor.

A lemondás „indoka”

Lázárék — zsebükben a lakáson „nyert” 66 ezer 433 forinttal — kérelmet nyújtottak az OTP-hez. Azt állították, hogy nehéz anyagi helyzetbe kerültek, mert beteg idős szülei eltartásáról nekik kell gondoskodniuk, amely akkora terhet ró rájuk, hogy nem tudják fizetni szövetkezeti lakásuk havi törlesztését. Ugyanebben a kérelemben Juhász V. Sándor viszont arról „panaszkodott”, hogy nincs főbérleti lakásuk és olyan szobában élnek szüleikkel, amely felesége egészségi állapotának nem használ. Lázáréknak viszont eszköz ágában sem volt szüleikhez költözni, és azokról gondoskodni, hiszen családi házat vásároltak.

A lebonyolítás

A háttér még érdekesebb, ahogyan szövetkezeti lakásra jogosultnak „minősítették” Juhász V. Sándort. Munkahelyén közvetlen főnöke, Boros Tibor jól ismerte a Szeged

A pénzes boríték

Kozma annyira egyetértett velük, hogy Juhász helyett megírta a lakásszövetkezet igazgatóságának címzett kérelmet, ugyanígy azt a levelet is a Dorozsmai út 14. szám alá, amelyben arról értesíti Juhász V. Sándort, hogy lakásszövetkezeti tagsághoz az igazgatóság hozzájárult. Így „élt” a lakásszövetkezet az elővásárlási joggal. Még a szövetkezeti titkár aláírása hiányzott az okiratról, amelyet a következő napon Juhász V. Sándor vett át Kozmától annak hivatalában. Juhász le akarta róni halálját és az igazolás átvételének pillanatában pénzes borítékot csúsztatott az ügyintézésért. Ezt Kozma — állapította meg a rendőrségi nyomozás — visszautasította azzal, hogy Juhásznak úgysí sokat kell fizetnie a lakásért.

Adócsalás, potyafuvar

Az adás-vételi szerződésnek ilyen legalizálásával mi sem „természetesebb”, mint hogy illetékmentességet élvezzenek, noha Juhászék nem voltak a szövetkezeti lakásra igényjogosultak, de a valóságos vételárát sem tüntették fel sehol. Az adócsalás büntetettétek alapos gyanújához nem is fér semmi kétség, és ahhoz sem, hogy a szövetkezeti lakásra igényjogosultságot nem így kell elbírálniuk az illetékeseknek a jövőben. Az is felháborító, hogy Juhász V. Sándor a költözködéshez ingyen igénybe vehette a jutáru gyár tehergépkocsiját, Boros Tibor segítségével. S ami még „furcsább”, ezen a gépkocsin — szintén térítés nélkül — szállította el ingóságait szőregi újdonsült házába a lakáseladó Lázár László. 66 ezer 433 forint „tisztá nyereség” után nem teltt neki fuvarra? Vádemelésében az ügyész bizonyára majd ezt is megkérdéjezi.

L. F.

Hazai textilnyersanyag

A hazai kenderrost termelés alapjául szolgáló fejlesztési irányelveket, valamint a textiliparban a fahelyettesítő anyagok terén betöltött szerepét az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság 722/1964. sz. tanulmánya részletesen taglalja. Ugyanitt a kendertermelés tétlétait 1980-ig határozzák meg népgazdaságunkban. A tanulmány többek között hangsúlyozza, hogy a kender „... ősi magyar rostnövény, az egyetlen teljes egészében hazai textilnyersanyag...”. A textilipari alapanyagok zömében teljes egészében importra vagyunk utalva. A legtöbb esetben párhuzamosan baráti és tőkés importra, amely közgazdasági szempontból már csak a deviza átszámítás különböző feltételei miatt is jelentős nehézségeket okoz. A kenderhez hasonló rostnövény, a len esetében ugyanezen a helyzet. A hazai termés távolról sem fedezi az összes szükségleteket.

Mindezek talán elegendő mértékben világítják meg annak jelentőségét, hogy a kenderből teljesen önellátók vagyunk. Sőt, mivel az utóbbi másfél évtizedben nem volt lehetőség a kenderfeldolgozás teljes, az egész feldolgozó folyamatra kiterjedő rekonstrukciójára, az időn

Érdemes-e termelni?

A kenderfeldolgozó ipar éves vertikumai lépcsől között mutatkozó aránytalanságok következtében a helyzet az, hogy a korábbi évek terméséből összesen kétévi szükségletnek megfelelő kőrökészlet halmozódott fel. Ez az új helyzetben a Rostkikészítő Vállalatot arra ösztönzi, hogy a pénzügyi szabályozók szorítása következtében lehetőleg kevesebbet termeltesse. A vetésterület mintegy egyharmadára csökkent. Kérdés azonban, érdekes lehet-e a népgazdaságban a kenderkór természetes visszaszorítása? A kender világiaci áron számított bruttó hozama 1 kataszteri holdra vetítve, minden számításba jövő mezőgazdasági termékénél jobb. Kenderkór hozama 1 kat. holdra 223,83 — 251,94 dollár, a kukoricáé 78,00 — 107,00, a lucernáé 102,00, a búzáé 61,00, a cukorrépáé 151,00 dollár.

Itt szeretnék rámutatni arra, hogy a másik számottevő mennyiségben termesztett rostnövény, a len esetében az

új előírások szerint 5500 Ft/tonna dotációval kell számolni. Évi 700 tonna hozam mellett ez 38,5 millió forint. Felmerülhet az a kérdés, hogy a termesztés körülményeinek eltérése és más egyéb adottságok következtében aránytalanság léphet fel a len- és a kenderrostok árai között. Ezzel kapcsolatban le kell rögzíteni, hogy az utóbbi másfél évtizedben nagyon határozottan kialakultak a két rostféle felhasználási területei és ma már úgyszólván egyáltalán nincsenek átfedő cikkek. Sőt sok tekintetben az egyes gyártmányok nem is versenytársai egymásnak. Így tehát semmi sem indokolja, hogy ragaszkodjunk az eddigi árarányokhoz. De még ha nem így lenne is, vajon az új gazdasági mechanizmus alapelveinek mennyiben mondana ellent, hogy egy jó feltétellel rendelkező, a további felhasználás tekintetében kifogástalan textil alapanyagát miért ne használnánk ki adottságainkat?

Az árkérdésekről

Az árarányok kérdéséhez tartozik tulajdonképpen az induló árak képzésénél alapul vett ún. világiaci árszínvonal is. Amint már hangsúlyoztam, az időnként rendelkezésre álló szabad kenderrostokat a nyugati országokban értékesítették. Mivel a korábban nyugaton működő kenderfeldolgozó üzemek nem bírták a versenyt, s egyre inkább visszavonultak, nagyobb mértékben volt lehetőség a rostoknak, mint alapanyagoknak az elhelyezésére. Ebből az következik, hogy kedvező világiaci árak alakultak ki. Ezek az árak azonban kínálati árak és sohasem vételi jellegűek, minthogy vételre nem kerülhet sor. Jobb híján a világiaci árszínvonal megközelítése érdekében, vállalatunk tiltakozása ellenére az árrendezést irányító felsőbb szervek ezen

tekintetben volt lehetőség a rostoknak, mint alapanyagoknak az elhelyezésére. Ebből az következik, hogy kedvező világiaci árak alakultak ki. Ezek az árak azonban kínálati árak és sohasem vételi jellegűek, minthogy vételre nem kerülhet sor. Jobb híján a világiaci árszínvonal megközelítése érdekében, vállalatunk tiltakozása ellenére az árrendezést irányító felsőbb szervek ezen

— Sajnálom, de ferjem ma a bécsi filharmoniaával játszik.